

СТАНОВИЩЕ

относно дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „Доктор” в област на висше образование „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление Икономика, научна специалност Организация и управление на производството

Тема: Икономически размер и устойчивост на земеделските стопанства

Автор на дисертационния труд: Веселин Иванов Кръстев

Член на научното жури: проф. д-р Зорница Димова Стоянова, УНСС, научна специалност Икономика и управление (аграрен и екологичен мениджмънт), назначена в състава на научното жури със заповед № РД 05-213 от 6.12.2023

I. Актуалност на изследвания проблем

Дисертационният труд е посветен на актуална проблематика, свързана с икономическия размер на земеделските стопанства и влиянието му върху устойчивостта им. Това е изследователска тема, която касае решаването на проблеми от икономически, социален и екологичен аспект.

II. Цел, задачи и методи на изследване (хипотези на дисертационния труд)

Целта на дисертационния труд акцентира на това да се „направи оценка на устойчивостта на земеделските стопанства в Европейския съюз по икономически размер и да се предложи модел за тяхното динамично устойчиво развитие“. За постигането на целта в дисертацията са поставени за разработване и решаване пет задачи, които определят границите, в които тя се реализира в отделните части на работата.

Възприетият методически подход на изследване е съобразен и произтича от формулираната теза, че икономическият размер влияе върху равнището на устойчивост на земеделските стопанства. В рамките на дисертационното изследване са тествани 4 формулирани от докторанта изследователски хипотези, като акцента се поставя върху необходимостта да се докажат или отхвърлят твърденията, че: 1. По-големите по икономически размер земеделски стопанства имат по-висока устойчивост. 2. Оценката на устойчивостта по отделните стълбове се различава в преобладаващия брой от случаите и постигането на хармонизиран баланс между икономически, социални и екологични интереси е все още слабо разпространено, което показва чувствителността на понятието

устойчивост. 3. Средно големите земеделски стопанства имат сравнително висока устойчивост, сравнима с устойчивостта на големите стопанства. 4. Устойчивостта на земеделските стопанства в преобладаващата част от старите държави - членки на ЕС е над средните стойности, докато в по-голямата част от новите членове от Централна и Източна Европа тя е под средната за ЕС. В съответствие с поставената теза, цел и задачи са определени обекта и предмета. Обекта е сполучливо определен - земеделските стопанства. За предмет на изследването е прието влиянието на икономическия размер върху устойчивостта на земеделските стопанства.

Използвани са няколко метода за постигане на целта на изследването, а именно: DEA анализ, относителна сравнителна оценка, рангова оценка, корелационен анализ и др.

III. Визуализация и интерпретация на получените резултати. Използвана литература

Разработката е подходящо илюстрирана, като са визуализирани представените изследователски идеи. В дисертационния труд са включени 61 фигури и 18 таблици. Добро впечатление прави табличното илюстриране на статистическите данни от Системата за земеделска счетоводна информация.

Литературната справка е богата и съдържа 197 източника, от които 48 броя на кирилица, 132 броя на латиница и 17 интернет източника. Текстовете на други автори, които са използвани са коректно цитирани, като положителен момент е, че авторът включва в интерпретацията на авторите виждания своето собствено.

IV. Приноси на дисертационния труд (оценяват се поотделно научно-фундаменталните и научно-приложните приноси)

Приемам справката за приносите в научната продукция на кандидата Веселин Кръстев. В нея той детайлно е представил основните теоретико-методически и практико - приложни приноси, които се съдържат в дисертационния труд.

Теоретико - методическите научни резултати могат да бъдат обобщени както следва:

❖ Изяснени и обогатени са теоретико - методологичните основи на устойчивостта, разглеждайки трите ѝ аспекта – екологичен, икономически и социален в динамика.

- ❖ Разширени и доразвити са теоретичните възгледи от една страна за институционалната и аграрна устойчивост и от друга за устойчивостта на земеделските стопанства.
- ❖ Приложен е иновативен методически подход за измерване и оценка на устойчивостта и получаване на съвкупен индекс на аграрна устойчивост.
- ❖ Разработена е методика и са описани методическите стъпки за класифициране на земеделските стопанства в групи в зависимост от измерената устойчивост и икономическия размер.

Някои от основните научно-приложни приноси са:

- ❖ Установени са устойчивите модели на земеделски стопанства чрез статичен и динамичен подход.
- ❖ Предложена е стратегическа рамка за изследване на прилагани реформи и политики чрез използване на подобрени статистически показатели.
- ❖ Направената класификация на стопанствата в зависимост от степента им на устойчивост и икономическия размер дава възможност за прилагане на диференциран подход към различните групи, който следва да залегне при стратегическото планиране и прилагането на ОСП.

V. Оценка на качеството на научните публикации, отразяващи резултатите в дисертацията

Докторант Кръстев е представил три публикации по разработката, които са пряко свързани с тематиката на дисертационния труд и отразяват основни части от него. Публикациите са в периода 2016-2023 година. Две от тях са представени на научни форуми – 147^{-ия} семинар на ЕААЕ и конференцията Иновативно развитие на агробизнеса и селските райони, организирана от УНСС. Една от разработките е публикувана в Bulgarian Journal of Agricultural Sciences.

VI. Критични бележки, въпроси и препоръки към кандидата

Към докторант Кръстев имам препоръка проведеното изследване и научните резултатите от дисертационния труд да бъдат оформени като монографичен труд, като поставените в дисертацията идеи да бъдат доразвити.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на приложените от докторанта различни методи на изследване, правилно осъществените анализи, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ССА.

Това ми дава основание да оценя положително дисертационния труд и да предложа да се присъди на Веселин Кръстев образователната и научна степен „Доктор” в област на висше образование „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление Икономика, научна специалност Организация и управление на производството.

Дата: 15.01.2024

ИЗГОТВИЛ СТАНОВИЩЕТО:

/проф. д-р Зорница Стоянова/

STANDPOINT

For PhD thesis elaborated in the higher education field Social, economic and legal sciences, professional direction Economics, scientific specialty Production organization and management

Topic and author of the dissertation: Economic size and sustainability of agricultural holdings

Author of the PhD thesis: Veselin Ivanov Krystev

Member of the scientific jury: prof. dr. Zornitsa Dimova Stoyanova, UNWE, scientific specialty Economics and Management (Agrarian and Environmental Management), Order for jury appointment № RD 05-213 of 6.12.2023

I. Relevance of the studied problem

The PhD thesis is dedicated to current issues related to the economic size of agricultural holdings and its impact on their sustainability. This is a research topic that concerns the solution of problems from an economic, social and environmental aspect.

II. Purpose, tasks and research methods (hypotheses of the dissertation)

The aim of the PhD thesis focuses on "assessing the sustainability of agricultural holdings in the European Union in terms of economic size and proposing a model for their dynamic sustainable development". To achieve the aim of the thesis, five tasks are set for development and solution. The tasks define the limits in which the aim is realized in different parts of the PhD thesis.

The applied methodological research derives from the formulated thesis that the economic size affects the level of sustainability of agricultural holdings. Within the framework of the PhD thesis, 4 research hypotheses formulated by the PhD student were tested. The emphasis is placed on the need to prove or reject the statements that: 1. Bigger farms in terms of economic size have higher sustainability level. 2. The assessment of sustainability according to individual pillars differs in the overwhelming number of cases and the achievement of a harmonized balance between economic, social and environmental interests is still not widespread, which shows the sensitivity of the concept of sustainability. 3. The medium sized farms have relatively high sustainability, comparable to the sustainability of big farms. 4. The

sustainability of agricultural holdings in the majority of old EU member states is above average, while in most of the new members from Central and Eastern Europe it is below the EU average. In accordance to the stated thesis, goal and tasks, the object and the subject are defined. The object has been successfully determined - agricultural holdings. The subject of the study is the influence of economic size on the sustainability of agricultural holdings.

Several methods were used to achieve the aim of the study, namely: DEA analysis, relative benchmarking, ranking assessment, correlation analysis, etc.

III. Visualization and interpretation of the results obtained. Literature used

The PhD thesis is appropriately illustrated by visualizing the research ideas. The PhD thesis includes 61 figures and 18 tables. A good impression makes the illustration of the statistical data from the Agricultural accounting information system through tables.

The list of references is rich and contains 197 literary sources, of which 48 in Cyrillic, 132 in Latin and 17 internet sources. The texts of other authors that are used are correctly cited, and a positive point is that the author of the PhD thesis includes his own opinion in the interpretation of the author's views.

IV. Contributions of the dissertation (scientific-fundamental and scientific-applied contributions are evaluated separately)

I accept the list with the contributions in the scientific production of the candidate Veselin Krystev. In it, he has presented in detail the main theoretical-methodical and practical - applied contributions that are contained in the PhD thesis.

The theoretical and methodological scientific results can be summarized as follows:

- ❖ The theoretical-methodological foundations of sustainability have been clarified and enriched, considering its three aspects - ecological, economic and social in dynamics.
- ❖ The theoretical views on institutional and agrarian sustainability on the one hand and on the sustainability of agricultural holdings on the other have been expanded and further developed.
- ❖ An innovative methodological approach was applied to measure and assess sustainability and obtain an overall index of agrarian sustainability.
- ❖ A methodology has been developed and the methodological steps for classifying agricultural holdings into groups depending on the measured sustainability and economic size are described.

Some of the main scientific - applied contributions are:

- ❖ The sustainable models of agricultural holdings have been established through a static and dynamic approach.
- ❖ A strategic framework is proposed for researching implemented reforms and policies using selected statistical indicators.
- ❖ The classification of farms depending on their degree of sustainability and economic size makes it possible to apply a differentiated approach to the proposed groups, which should be reflected in the strategic planning and implementation of the CAP.

V. Quality evaluation of scientific publications, presenting the dissertation results

PhD student Krystev has presented three publications connected with the PhD thesis, which are directly related to the subject of the work and reflect its main parts. The publications are in the period 2016-2023. Two of them were presented at scientific forums - the 147th EAAE seminar and the conference Innovative development of agribusiness and rural areas, organized by UNWE. One of the papers was published in the Bulgarian Journal of Agricultural Sciences.

VI. Critical remarks, questions and recommendations to the candidate

My recommendation for PhD student Krystev is the conducted research and the scientific results of the PhD thesis to be published as a monographic book, and the ideas presented in the PhD thesis to be further developed.

CONCLUSION

Based on the applied by the candidate different research methods, correctly performed analysis, precise summaries and conclusions, I accept that the presented dissertation meets the requirements of the Law for development of academic staff in Republic of Bulgaria and the Regulations on terms and conditions for obtaining scientific degrees and taking academic positions in Agricultural academy.

Therefore, I positively assess the presented thesis and propose to award Veselin Ivanov Krystev the educational and scientific degree "Doctor" in the higher education field Social, economic and legal sciences, professional direction Economics, specialty Production organization and management.

Date: 15.01.2024

Member of the scientific jury:

prof. dr. Zornitsa Stoyanova